TALLINNA POLÜTEHNIK

TPI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE, AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 36 (1296) Reede, 2. detsember 1988. a. Hind 2 kop.

tpi nõukogus

EESTI KEELE ÕPETAMISEST

Nõukogu, ära kuulanud vene keele kateedri vanemõpetaja Helge Kubo informatsiooni ja järgnenud mõtteavaldused, märgib, et üldiselt kulgeb eesti keele õpetamine olemasolevais tingimustes rahuldavalt. Tuleb leida võimalusi eesti keele tundide arvu suurendamiseks ja intensiivistada on vaja vastavate metoodiliste materjalide koostamist. Eelnevast tulenevalt nõukogu OTSUSTAS:

1. Õppeosakonnal:

1.1. Suurendada eesti keele tunde II kursuse tunniplaanis kahelt tunnilt neljale tunnile nädalas.

1.2. Korraline eesti keele eksam planeeridа vastavalt õppeplaanile. Vajaduse korral pikendada eksami sooritamise tähtaega 9. semestrini.

1.3. Täiendavalt eesti keele õppimise võimaldamiseks näha ette õppeplaanides III kursusel eesti keel fakultatiivkursusena kaks tundi nädalas.

2. Anda teada eesti keele õppimisest huvitatuile, et keeleoskust on võimalik täiendada võõrkeelte kateedri poolt korraldatavatel tasulistel kursustel.

3. Vastavalt vene keele kateedri ja üldteoreetiliste õppeainete teaduskonna taotlusele nimetada «Vene keele kateeder» ümber «Eesti ja vene keele kateedriks».

KEELESEADUSE PROJEKTIST

Tehnikakultuur on eesti rahvuskultuuri lahutamatu osa.

Tema vastastikune seos ja sõltuvus keelekultuurist nüüdismaailmas nõuab mõlema kultuurivormi ühtsust. Selleta ei saa olla ühiskonnaelu põhjalikku ümberkorraldamist Eesti NSV-s.

Eesti keele igakülgne vaba areng on põhitingimuseks tehnikakultuuri ja kaasaegse tehnikakeele edendamiseks. Viimasest on eestikeelne terminoloogia reas rahvamajandusharudes (raudtee, laevandus, lennundus jt.) tänaseks praktiliselt välja tõrjutud.

Avaldatud Keeleseaduse projekt vajab redaktsioonilist parandamist, mis tuleb usaldada eriteadlastele, kes arvestaksid rahvaarutelu tulemusi.

TPI õpetatud nõukogu OTSUSTAS:

1. Toetada Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi, E. Vilde nim. Pedagoogilise Instituudi eesti keele ja kirjanduse kateedri, Tartu Riikliku Ülikooli eesti keele kateedri ning Emakeele Seltsi pöördumist 15. nov. k. a. ENSV Ülemnõukogu saadikute poole.

2. Lugeda õigeaegseks Keeleseaduse projekti võtmine ENSV Ülemnõukogu 5. dets. istungjärgu päevakorda.

Käesolev otsus on saadetud ENSV Ülemnõukogu Presiidiumile ning vabariiklikele ajalehtedele.

INIMÕIGUSTE ÜLDDEKLARATSIOON

Viimasel ajal on hakanud üldsust huvitama globaalprobleemid, sealhulgas need, mis puudutavad inimeste üldõigusi.

Enne Teist maailmasõda oldi seisukohal, et inimõiguste kindlaksmääramine kuulub riikide sisepoliitika valdkonda ja rahvusvahelisel õigusel ei ole sellega asja, mis üks või teine riik oma kodanikega korda saadab. Seda seisukohta sundis revideerima rassi- ja rahvusgruppide ebainimlik jälitamine ning hävitamine fašistlikes riikides.

Inimõiguste rahvusvahelise kaitse organiseerimine anti Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile, mille põhikirjas seati organisatsiooni ülesandeks — «taas kinnitada usku inimese põhiõigustesse, väärikusse ja väärtusse, meeste ja naiste üheõiguslusse», jne.

40 aastat tagasi — 10. detsembril 1948. a. võttis ÜRO peaassamblee ühel häälel vastu, sealhulgas oli ka NSVL delegatsiooni hääl — «Inimõiguste ülddeklaratsiooni».

Sellel deklaratsioonil on kahjuks ainult formaal-juriidiline iseloom, kus vaid loetletakse õigused, mis peaksid inimestele kuuluma. Deklaratsioonis ei räägita garantiidest või abinõudest, mis nende õiguste kasutamise võimaluse kindlustaks.

Inimõiguse ülddeklaratsiooni täpsustamiseks võttis ÜRO Peaassamblee 16. detsembril 1966. a. vastu veel kaks pakti inimõiguste kohta, mis deklaratsiooni konkretiseerivad ja osalt ka laiendavad. Paktis on fikseeritud, et kõigil rahvastel on enesemääramise õigus, mille alusel nad kehtestavad vabalt oma poliitilise staatuse ja juhivad oma majanduslikku, sotsiaalset ning kultuurilist arengut (art. 1. p. 1).

Tuleval aastal tahetakse Nõukogude Liidu initsiatiivil korraldada Moskvas inimõiguste küsimusi käsitlev rahvusvaheline konverents, kuna Nõukogude Liidu konstitutsioon nii 1936. a., kuid veel enam 1977. a. konstitutsioon on kõige paremini kindlustanud kodanike võrdõiguslikkuse, nende põhiõigused ja -vabadused (vt. NSVL konstitutsioon §§ 33—69).

Alljärgnevalt avaldamegi tutvumiseks ÜRO «Inimõiguste ülddeklaratsiooni» teksti.

PREAMBULA

Pidades silmas, et inimkonna kõigi liikmete väärikuse, nende võrdsete ning võõrandamatute õiguste tunnustamine on vabaduse, õigluse ja üldise rahu alus; ja

pidades silmas, et inimõiguste põlastamine ja hülgamine on viinud barbaarsusteni, mis piinavad inimkonna südametunnistust, ja et sellise maailma loomine, kus inimestel on veendumuste ja sõnavabadus ning kus nad ei tarvitse tunda hirmu ja puudust, on inimeste üllaks püüdluseks kuulutatud; ja

pidades silmas vajadust, et inimõigusi kaitseks seaduse võim selleks, et inimene ei oleks sunnitud viimase abinõuna üles tõusma türannia ja rõhumise vastu; ja

pidades silmas, et on vaja kaasa aidata sõbralike suhete arenemisele rahvaste vahel; ja

pidades silmas, et ühinenud rahvaste perre kuuluvad rahvad on põhikirjas kinnitanud oma usku inimese põhiõigustesse, inimisiksuse väärikusse ja väärtusse ning meeste ja naiste võrdõiguslikkusse ning on otsustanud kaasa aidata sotsiaalsele progressile ja elutingimuste parandamisele suurema vabaduse juures; ja

pidades silmas, et liikmesriigid on kohustunud koostöös Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga kaasa aitama inimõiguste ja põhivabaduste üldisele austamisele ja nendest kinnipidamisele; ja

pidades silmas, et üldisel arusaamisel nende õiguste ja vabaduste iseloomust on suur tähtsus selle kohustuse täielikuks täitmiseks;

kuulutab PEAASSAMBLEE

välja

käesoleva **«Inimõiguste ülddeklaratsiooni kui ülesande, mida peavad püüdma täita kõik rahvad ja riigid.** Iga inimene ja iga ühiskondlik organ peab käesolevat deklaratsiooni alati silmas pidades selgitus- ja haridustööga kaasa aitama nende õiguste ja vabaduste austamisele ning rahvuslike ja rahvusvaheliste progressiivsete abinõudega tagama, et need õigused ja vabadused leiaksid üldist ja efektiivset tunnustamist ja täitmist nii organisatsiooni liikmeiks olevate rahvaste kui ka nende jurisdiktsiooni all olevate territooriumide rahvaste poolt.

Artikkel 1. Kõik inimesed sünnivad vabadena ja võrdsetena oma väärikuselt ja õigustelt. Neile on antud mõistus ja südametunnistus ja nende suhtumist üksteisesse peab kandma vendluse vaim.

Artikkel 2. Igal inimesel peavad olema kõik käesoleva deklaratsiooniga väljakuulutatud õigused ja vabadused, olenemata tema rassist, nahavärvusest, soost, usulisest. poliitilistest või muudest veendumustest, rahvuslikust või sotsiaalsest päritolust, varanduslikust, seisuslikust või muust seisundist.

Lisaks sellele ei tohi inimeste vahel vahet teha riigi või territooriumi, poliitilise, õiguslik u või rahvusvahelise staatuudi põhjal, olenemata sellest, kas territoorium, mille kodanik ollakse, on sõltumatu, hooldusalune, omavalitsuseta või mõnel muul viisil oma suveräänsuses piiratud.

Artikkel 3. Igal inimesel on õigus elule, vabadusele ja isikupuutumatusele.

Artikkel 4. Kedagi ei või pidada orjuses või õigusteta seisundis; orjus ja orjakaubandus ükskõik millisel kujul on keelatud.

Artikkel 5. Kellegi suhtes ei tohi rakendada piinamisi või julma, ebainimlikku, tema väärikust alandava kohtlemist ja karistust.

Artikkel 6. Igal inimesel, ükskõik kus ta ka ei viibiks, on õigus oma õigussubjektsuse tunnustamisele.

Artikkel 7. Kõik inimesed on seaduse ees võrdsed ja neil on ilma igasuguse vahetegemiseta õigus seaduse võrdsele kaitsele. Kõigil inimestel on õigus olla võrdselt kaitstud ükskõik missuguse diskrimineerimise eest, mis on vastuolus käesoleva deklaratsiooniga, ja sellisele diskrimineerimisele kihutamise eest.

Artikkel 8. Igal inimesel on temale konstitutsiooniga või seadustega tagatud põhiõiguste rikkumise korral õigus efektiivsele õiguse ennistamisele kompetentsete rahvuskohtute kaudu.

Artikkel 9. Kedagi ei või meelevaldselt arreteerida, kinni pidada või pagendada.

Artikkel 10. Igal inimesel on tema õiguste ja kohustuste määratlemiseks ja temale esitatud kriminaalsüüdistuse põhjendatuse kindlakstegemiseks täieliku võrdsuse alusel õigus sellele, et tema asi vaadataks avalikult ja kõiki õiguse nõudeid järgides läbi sõltumatu ja erapooletu kohtu poolt.

Artikkel 11. 1. Igal kuriteos süüdistataval inimesel on õigus sellele, et teda loetaks süütuks kuni tema süülisuse kindlakstegemiseni seaduslikus korras avalikul kohtulikul arutamisel, kus talle on tagatud kõik võimalused kaitseks.

2. Kedagi ei või süüdi mõista kuriteos mõne teo või tegevusetuse eest, mis nende kordasaatmise ajal ei olnud kuriteod rahvusliku seaduse või rahvusvahelise õiguse järgi. Samuti ei tohi määrata raskemat karistust kui see, mida oleks võidud kohaldada kuriteo kordasaatmise ajal.

Artikkel 12. Kellegi isiklikku või perekonnaellu ei või meelevaldselt vahele segada, kellegi korteripuutumatust, kirjavahetuse saladust või au ja reputatsiooni ei tohi meelevaldselt määrida. Igal inimesel on õigus seaduse kaitsele selliste vahelesegamiste ja rikkumiste eest.

Artikkel 13. 1. Igal inimesel on õigus iga riigi piires vabalt liikuda ja elukohta valida.

2. Igal inimesel on õigus lahkuda ükskõik missuguselt maalt, kaasa arvatud kodumaa ja kodumaale tagasi pöörduda.

Artikkel 14. 1. Igal inimesel on õiguse jälitamise eest varjupaika otsida teistes maades ja seda varjupaika kasutada.

2. Seda õigust ei saa kasutada jälitamise puhul, mis tegelikult tuleneb mittepoliitilisest kuriteost või teost, mis on vastuolus ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega.

Artikkel 15. 1. Igal inimesel on õigus kodakondsusele.

2. Kelleltki ei saa tema kodakondsust või kodakondsuse muutmise õigust meelevaldselt ära võtta.

Artikkel 16. 1. Täisealiseks saanud meestel ja naistel on õigus ilma igasuguste kitsendusteta rassi, rahvuse või usu põhjal abielluda ja perekonda asutada. Neil on võrdsed õigused abiellu astumise suhtes, abielus olemise ja abielu lahutamise ajal.

2. Abielu saab sõlmida vaid mõlema abielluva poole vabatahtlikul ja täielikul nõusolekul.

3. Perekond on ühiskonna loomulik ja põhiline rakukene ning tal on õigus ühiskonna ja riigi kaitsele.

Artikkel 17. 1. Igal inimesel on õigus vara omamisele nii üksikult kui ka teistega koos.

2. Kelleltki ei või tema vara meelevaldselt ära võtta.

Artikkel 18. Igal inimesel on õigus mõtte-, südametunnistuse ja usuvabadusele; see õigus kätkeb vabadust oma usku või veendumusi muuta, samuti vabadust kuulutada oma usku või veendumusi nii üksikult kui ka koos teistega avalikult või eraviisiliselt õpetuse, jumalateenistuse ja religioossete ning rituaalsete kombetalituste kaudu.

Artikkel 19. Igal inimesel on õigus veendumuste vabadusele ja nende veendumuste vabalt avaldamisele; see õigus kätkeb vabadust takistamatult oma veendumustest kinni pidada ja vabadust informatsiooni ja ideid otsida, saada ja levitada igasuguste abinõudega ja riigipiiridest sõltumata.

Artikkel 20. 1. Igal inimesel on õigus rahulike koosolekute ja assotsiatsioonide vabadusele.

2. Kedagi ei või sundida ükskõik missugusesse assotsiatsiooni astuma.

Artikkel 21. 1. Igal inimesel on õigus kas vahetult või siis vabalt valitud esindajate kaudu oma maa valitsemisest osa võtta.

2. Igal inimesel on õigus võrdsele pääsule oma maa riigiteenistusse.

3. Valitsuse võimu aluseks peab olema rahva tahe; see tahe peab väljenduma perioodilistes ja võltsimata valimistes, mis tuleb läbi viia üldise ja võrdse valimisõiguse alusel salajase hääletamise teel või teistes samatähenduslikes vormides, mis tagavad hääletamise vabaduse.

Artikkel 22. Igal inimesel kui ühiskonna liikmel on õigus sotsiaalsele kindlustatusele ja tema väärikuse säilitamisele ning tema isiksuse vabaks arenemiseks vajalike õiguste teostamisele majanduslikul, sotsiaalsel ja kultuuri alal rahvuslike jõupingutustega ja rahvusvahelise koostöö kaudu ning vastavalt iga riigi struktuurile ja vahenditele.

Artikkel 23. 1. Igal inimesel on õigus tööle, töö vabale valikule, õiglastele ja soodsatele töötingimustele ning kaitsele tööpuuduse eest.

2. Igal inimesel on ilma igasuguse diskrimineerimiseta õigus võrdsele tasule võrdse töö eest.

3. Igal töötajal on õigus õiglasele ja rahuldavale tasule, mis tagab inimväärilise elatuse temale endale ja ta perekonnale ja mida vajaduse korral täiendatakse sotsiaalkindlustuse teiste vahenditega.

(Järgneb)

TPI RAHVARINDEÜHENDUSE

«Kaunistagem eesti kojad,» laulis TPI kammerkoor, aulatäis rahvast kuulas seistes. Oli kolmapäev, 23. november kell 15. Pidulik avatakt TPI RRÜ asutamiskoosolekule oli antud, ees seisid kuus tundi tihedat tööd.

Professor Valdek Kulbach ütles oma avasõnas, et see aasta on olnud täis tormilisi sündmusi. Selle ajaga on saavutatud üksmeel ENSV riigimeestega ja TPI parteikomiteega. Võitlus jätkub — meie vastas pole mitte üksnes üleliiduline bürokraatia ja fakte võltsiv ajakirjandus, vaid ka mõned mõjukad eestlased TA-s ja mujal. On küpsenud aeg, et TPI üksikud tugirühmad ühineksid ühtsesse löögirusikasse. Professor Kulbach soovis rahvarindelastele tarka meelt.

Koosolekut hakkasid juhatama õppejõud Ants Vaimel ja Leo Õispuu, sekretäridek määrati Anne-Malle Hallik ja Helvi Hõdrejärv. Valiti redaktsioonikomisjon Lauri Einer juhatusel.

ERR vabariikliku eestseisuse eesistuja TPI dotsent **Kostel Gerndorf** andis ülevaate Eesti praegusest poliitilisest olukorrast. Enne 16. novembri Ülemnõukogu erakorralist istungjärku oli meil terav poliitiline kriis. Istungjärgul ilmnenud üksmeel oli loogiliselt põhjendatud: ükski normaalne parlament poleks saanudki teisiti otsustada, need otsused on tehtud kõigi eestimaalaste huvides. Eestlaste ja muulaste vaheliste arusaamatuste lahendamiseks on praegu hea pind, kuigi keeleseadusega on asi murelikum. Aplausiga tervitas saalitäis rahvarindelasi K. G. kinnitust, et 16. novembri dokumendid on kõigi Nõukogude seaduste kohaselt vastu võetud, neid ei saa keegi olematuks teha.

Jaan Karu rääkis RR liikumise tekkest ja arengust TPI-s. **Heinrich Ausmees** (külalisena) analüüsis Tootmiskollektiivide Ühendnõukogu ja Interliikumise tausta ja tegevust. Interliikumine sai hoo sisse, kuna RR ei pööranud rahvusküsimusele piisavalt tähelepanu. Interliikumine ei ole saanud teoreetilise baasi puudulikkuse tõttu jalgu alla, mõtted läksid selle tõttu edasi Tootmiskollektiivide Ühendnõukogu peale. See oli küll majanduslikuna välja kuulutatud, aga hoopiski mitte niimoodi mõeldud. Ta esineb majanduslik-poliitilise organisatsioonina, mis võib kujuneda «viiendaks kolonniks» Eestimaal, Nõukogu eesmärk on igal juhul destabiliseerida majanduslik olukord vabariigis. Vastukaaluks luuakse IME-probleemnõukogu juurde oma direktorite nõukogu, konsolideeruvad üleliiduliste tööstusettevõtete RR tugigrupid. Selge on, et üleliiduliste tööstusettevõtete initsiatiivgrupi taga on NSVL sõjatööstuskompleks.

TPI RRÜ eestseisusesse otsustati valida 7 inimest üheks aastaks (välja oli pakutud ka 11 või 15 liiget ning kaheks aastaks). Ajalehes ilmunud 10 nimele esitati lisaks veel kaks. Siis tutvustasid end tulevase eestseisuse kandidaadid. Asja hõlbustamiseks oli välja pakutud nimekiri RR võimalikest poliitilistest ülesannetest, iga kandidaat pidi neist valima 6 kõige tähtsamat. Peale prioriteetsuse rea ütles iga kandidaat midagi puhtisiklikku. **Lauri Einer:** Me pole mitte kohalik rahvas, vaid eesti rahvas, kellel on eesti huvid oma täisväärtuslikul maal. **Ants Erm:** Igal juhul on prioriteetne ENSV konstitutsiooni § 69, küsimus on just selles, kuidas selle elluviimist saavutada. **Oleg Kangur** — oli saabunud äsja Ida-Saksa riigist, kus on ennegi viibinud. See oli olnud esimene kord, kus tema jutu peale, et ta on Eestist, ei küsitud, kas Riia on ilus linn. Kõige tähtsamaks peab Kangur kodakondsust ja valimisi, kõik ülejäänu tulenevat nendest. **Jaan Karu:** Kõige tähtsam on seotud suveräänsusega. Peame hoidma kinni 16. novembri otsustest. Väga tähtis on toetada noort eesti peret. **Valdek Kulbach** — sünnikoht Narva veehoidla all (muide, mitu kandidaati oli pärit Narvast või vähemalt Kirde-Eestist). Lubas olla eestseisusele moraalseks toeks, punkte olevat üsna raske ritta panna, igas on iva. **Ants Laansoo** — kõige tähtsam on suveräänsus, mis peaks olema garanteeritud, oluline on keeleseaduse vastuvõtt. Tuleb luua sõltumatu haridussüsteem. **Andres Overst** — Lenini stipendiaat. Tema rõhutas majandusliku suveräänsuse ja ühtse Eestimaa tähtsust, aga ka keele- ja kodakondsuse seaduste vastuvõtmist. **Kalev Sepp** — oluline on võit väikese stalini üle, kes istub igas inimeses. Keeleseadus tuleb sõnastada nagu vaja. **Ants Sild** — teist põlve insener. Noore eesti perega peame kohe tegelema. **Olev Tauts** — väga noore tugirühma volinik. Kodakondsus ja keeleseadus on kergesti realiseeritavad. Põhiprobleem on majandus, IME. TPI RRÜ töö peaks käima demokratiseerimise ja avalikustamise märksõnade all. **Henn Sarv** — sündinud ise seitsmenda lapsena, tema noorim laps on 18. lapselaps. — Sini-must-valge peab olema riigilipp, aga enne seda olgu riik, mis seda lippu väärib. Poliitilised rühmitused, mitmeparteisüsteem on vajalikud, et anda demokraatiale garantiid. Keeleseadusele tuleks lisada deklaratsioon, muutmaks see arusaadavaks ka «lihtsale» inimesele. **Anne-Malle Hallik** — ainus naine ja ainus humanitaar kandidaatide hulgas — järjestas kuus olulisemat punkti ja rõhutas eesti keelele kui riigikeelele juba väljakuulutamise eel materiaalse põhja loomise hädatarvilikkust. Mitte kooperatiivid ega eraisikud, vaid riiklikud organisatsioonid peaksid kindlustama õpetajad, ruumid, õppevahendid, tõlgid jne. A.-M. H. pidas ülimalt vajalikuks sidet teiste liiduvabariikidega ning kutsus kõiki kohalviibijaid üles laiendama infolevi, et leevendada ränka infoblokaadi, mis on loodud Baltikumi, eriti Eesti ümber.

TRK tugirühmade poolt tervitas kokkutulnuid **Heli Susi**. Ta pani ette õigeks mõista kõik, kes on võidelnud stalinismi vastu. Tuleb luua Eesti vastupanuliikumise Valge raamat, kuhu oleks kantud metsavennad ja kõik teised. Tõtt saab rääkida ainult õigusriigis, mida meil veel pole. Rahvarinne võiks siiski nimetada asju oma nimega: agressioon, okupatsioon, annektsioon. Seda, mis tegelikult toimus 1939.—1940. a., ei tea vene keelt kõnelevad inimesed ei siin ega Moskvas. Eestimaa venekeelsed ajalehed peaksid pidevalt avaldama artikleid Eesti ajaloost, RR vene sektsioon peaks selle tegema lausa oma eluküsimuseks. Interrinde põhituumiku moodustavad okupatsiooniväed ja koloniaalgarnison. Moskva peab tunnistama 1939—1940 Eesti vastu toime pandud ränka rahvusvahelist kuritegu, kui seda kord tunnistatakse, langevad ära pooled küsimused. Ka Karl Vaino peaks oma tegude eest vastutust kandma.

Peale vaheaega esines külalisena äsja Moskvast saabunud **Marju Lauristin** ERR eestseisusest. Ta rääkis kohtumisest sm. Lukjanoviga NSVL Ülemnõukogus, millest võtsid osa Arnold Rüütel, Marju Lauristin ja Edgar Savisaar. Oli vaja alustada 1939.—40. aastatest, et näidata: 16. novembril juhtunu ei olnud mingi huligaansus, vaid Eesti ajaloost ja praegustest objektiivsetest vastuoludest tingitud samm. Sm. Lukjanov oli väga tähelepanelikult kuulanud, aga seadlus meie otsuste kehtetuks tunnistamise kohta oli siis juba valmis olnud! Vastuolu ise ei tekkinud ju juhuslikult; 16. novembril vastuvõetud dokumentide tühistamine ei tule kõne allagi, seadustevahelist vastuolu tuleb lahendada sisuliselt, juriidiliselt. Jutt oli lõppenud umbes nii: kui me 26-ndani anname üleliidulisele tasandile oma konstitutsioonilised ettepanekud, **siis neid võidakse kaalumisele võtta.** Lukjanovi hinnangul oli Baltikumi käitumine tulnud halva üllatusena — NSVL-l on praegu Lõunas ja Idas niigi hirmus palju raskusi. — Tuleks siiski pöörduda näoga, mitte seljaga Baltikumi poole, oli meie RR delegatsiooni nõudmine.

Aleksandras Targamadze Kaunase Polütehnilisest Instituudist rääkis Sajūdise senisest heast sidemest Leedu juhtkonnaga. Peale Ülemnõukogu istungjärku kadestavad nemad meid — Leedumaa valitsus vedas rahvast alt. Leedus on «Jedinstvo»-nimeline opositsiooniline rühmitus, mis on ilmselt Moskvast inspireeritud. Konstitutsiooniparanduste vastu koguti küll üks miljon kaheksasada tuhat allkirja, aga realiseerusid hoopis hümn, keel ning lipp! Need olid kingitused, mida rahvas ei olnud palunud. Parandusi ei pandudki hääletusele. Leedu KP juht Brazauskas on suur autoriteet, tema teade, et Eestis tuleb kokku täiendav istungjärk paranduste tagasivõtmiseks, mõjus ... Rahvuslipud Vilniuse tänavatel rulliti kokku, seoti musta lindiga kinni.

Andris Krastinš Riia Polütehnilisest Instituudist rääkis põhiliselt Läti RR osavõtust oma praktiliste küsimuste lahendamisel. Rahvarinne oli ka Lätimaal kogunud umbes miljon allkirja konstitutsiooniparanduste vastu, aga samuti nagu Leedus, jäi nende allkirjadel seadusandlik väljund olemata. See-eest oli Lätimaal Läti Vabariigi 70. aastapäeva peetud lausa riiklikult. Meeleolud on seal optimistlikumad kui Leedus. Riia PI-s pole niisugust RRÜ-d loodud, kuigi RR liikmeid on instituudis umbes 3 korda rohkem kui TPI-s — 2000 ümber. Erinevalt meist toimub neil liikmete registreerimine ühtsete ankeetide alusel, organiseerutakse teaduskondade kaupa.

TPI RRÜ-d tervitasid Romas Buniavičius Kaunase PI tudengite ja aspirantide nimel (tema on üks oma instituudi «Sąjūdise» häälekandja toimetaja), Uno Liiv TPI MKK poolt, Lembit Joorits TPI parteikomitee poolt, Leo Õispuu luges ette TRÜ RR tervituse, A.-M. Hallik — Ukraina RR initsiatiivgrupi tervitustelefonogrammi.

Koosolek lõppes eestseisuse salajase valimise tulemuste teatavakstegemisega. Urmas Krusell lõpetas sõnadega: «Eesti Teise Vabariigi esimene nädal on lõppenud.»

ANNE-MALLE HALLIK

KOOSOLEKU ETTEVALMISTUSTOIMKONNA ESIMEHE J. KARU ETTEKANDEST:

Kohe pärast Rahvarinde deklaratsiooni ilmumist algas meil tugirühmade moodustamine. Tänasest koosolekust osavõtuks on end registreerinud 26 tugirühma kokku ligikaudu 670 liikmega. Lähem tutvumine tugirühmade nimekirja ning liikmeskonna koosseisuga näitab, et meil TPI-s on RR liikumisse seni vähe kaasa haaratud üliõpilasi ja vene keelt kõnelevaid inimesi. RR on põhiliselt keskealiste õppejõudude ja teadurite harrastus. See ei ole ainult TPI häda, ent sellele peab tulevikuplaane tehes tähelepanu pöörama.

Pool aastat on lühike aeg, kuid RR on selle aja jooksul leidnud kindla koha nii Eestimaal kui ka Tallinna Polütehnilises Instituudis, ta on mõjunud omamoodi katalüsaatorina. Ilma RR-ta ei oleks tõenäoliselt toimunud muutusi EKP juhtkonnas, sellist XI pleenumit ja Ülemnõukogu erakorralist istungjärku, nagu nad nüüd aset leidsid. Üksteisemõistmine ja koostöö RR ja EKP juhtkonna vahel on hetkel peamine garantii uutmisprotsessi jätkumisele Eestimaal. Koostöö on kujunemas ka TPI Rahvarinde ja uue parteikomitee vahel, mille tõendiks on ühiselt korraldatud instituudi üldkoosolek 4. novembril, kus võeti vastu resolutsioonid põhiseaduse paranduste ja eesti keele küsimustes.

TPI RR võib oma aktivasse kanda selle, et ta on olnud üheks initsiaatoriks 17. juuni manifestatsiooni ja rongkäigu korraldamisel, millest ka TPI rahvas ise massiliselt osa võttis. Mitmed TPI töötajad olid tegevad ERR asutamiskongressi ettevalmistamisel, samuti RR linna- ja rajoonitasandi juhtorganite formeerimisel, võttes peagu osa nende tegevusest. ERR eestseisuse eesistujaks on TPI majandusteaduskonna dotsent Kostel Gerndorf.

Tuleks tingimata nimetada TPI RR aktivistide osa hiljutiste asendusvalimiste läbiviimisel Tallinna Linnanõukogusse. TPI RR baasil oli moodustatud kogu valimiskomisjon, kes täitis oma ülesandeid vastutustundega. Tallinna linnanõukokku kandideerisid kaks TPI töötajat ja rahvarindelast — Urmas Krusell ja Marje Pavelson. Kahjuks oli nende omavaheline konkurents nii tugev, et kumbki ei kogunud nõutavat 50% häältest. Võib loota, et saadud poliitiline kogemus tuli kasuks nii kandidaatidele endile kui ka valimiste korraldajatele.

Algusest peale on olnud tuntav vajadus üleinstituudilise RR ühenduse või koondise järele. Juunis valiti RR tugirühmade tegevuse koordineerimiseks 7 ajutist koordinaatorit, kes on püüdnud ka jõudumööda tugirühmade ühistegevust korraldada. Kuid sellest ilmselt ei piisa. On vajalik kindlapiirilisem organisatsiooniline ülesehitus, oma põhikiri ja programm, volitusi omav eestseisus, teisiti öeldes — on vajalik TPI Rahvarindeühendus.

Mõned sõnad RR-ga laiemalt seotud probleemidest.

ERR on jätnud laokile **kirjastustegevuse,** seda eriti praegu, mil infoblokaad eraldab Eestimaad ülejäänud Nõukogude Liidust. Siiamaani ei ilmu RR ajaleht, viimane infobülletään nägi ilmavalgust kuu aega tagasi, kuskilt pole võimalik saada ERR Harta ja üldprogrammi lõplikke tekste isegi eesti keeles. Paljudele soovidele väljastpoolt Eestit tuleb juba ammu vastata ainult pearaputusega. ERR eestseisusel tuleks toetuda laiemale aktiivile, panna energilisemalt tegutsema rohkem kui sajaliikmeline volikogu. Arvan, et ERR juhtidel on moraalne õigus ja ka kohustus esitada **suuremaid nõudmisi inimestele,** kes on vabatahtlikult otsustanud anda oma jõu ja oskused RR eesmärkide saavutamiseks.

On hädavajalik äratada nii kiiresti kui võimalik **varjusurmast Tallinna Rahvarinde Keskus.** Eestimaa pealinna on koondunud ligi $^1/_3$ Rahvarindest, siin on palju probleeme, mida ei saa lahendada üksikute tugirühmade või rajoonivolikogude tasemel. On vajalik ülelinnaline, hästi organiseerunud ja teovõimeline volikogu.

Milline on edasine sündmuste areng meil Eestis, see sõltub eelkõige meist endist. Ei ole mõtet teha endale illusioone, just nagu oleks meil läänest moraalset abi oodata või nagu oleks meil idas mõjuvõimsaid toetajaid. Kogu Eestimaa rahva otsustavus ja tahe on see, mis võib kõigi takistuste kiuste anda soovitud tulemusi. Seetõttu on vajalik kõigi Eestimaa elanike konsolideerumine, mida taotlevad EKP KK ja ERR. Kogu ERR tegevus, tema programm ja põhikiri on tunnistus erinevate rahvusrühmade huvide arvestamisest, soovist neid ühte liita võitluses vabariigi reaalse suveräänsuse eest.

Eestimaa rahva konsolideerimiseks on praegu kaks peamist teed — EKP juhtkonna ja RR eesmärkide selgitamine ning nende jõudude tegelike kavatsuste päevavalgele toomine, kes näevad konsolideerumises ohtu oma privileegidele ning kes seetõttu sõnakõlksutamise kattevarjus omakasupüüdlikult manipuleerivad teatud elanikkonnakihtide mitteküllaldase informeerituse ja vähese teadlikkusega. Jutt on Interliikumise ja Tootmiskollektiivide Ühendnõukogu provokatsioonilisest tegevusest, mille on läbi näinud ja hukka mõistnud juba paljud töökollektiivid Eestimaal.

Elementaarsete loogikareeglite eiramine ja demagoogia, samuti õigeaegse ning argumenteeritud vastulöögi puudumine on võimaldanud nimetatud liikumistel saavutada ka teatud edu. Rääkida ühe hingetõmbega sellest, kuivõrd amoraalne on teha inimeste vahel vahet nende rahvuse põhjal ning nõuda samas kõikvõimalike komisjonide moodustamist ja mandaatide jagamist rangelt rahvuslike kvootide alusel; süüdistada RR-t surmapattudes ning nõuda konstruktiivset dialoogi RR ja IL vahel; kuulutada välja Tootmiskollektiivide Ühendnõukogu kui põhiliselt majanduslikku koostööd tegev organisatsioon ning võtta miitingutel vastu eranditult poliitilisi resolutsioone; kuulutada sõnades oma toetust EKP XI pleenumi suunale ning eitada pleenumi põhiseisukohti; kutsuda päev enne ENSV Ülemnõukogu erakorralist istungjärku üle vabariigi kokku massimiitinguid ning võtta seal vastu resolutsioone, mis lähevad risti vastu ENSV Ülemnõukogu otsustele — kas kõik see ei räägi küllalt selget keelt Interliikumise ja Tootmiskollektiivide Ühendnõukogu meetoditest ja nende tõelisest kavatsustest? Kuhu lähete, härrad liiduettevõtete direktorid? On selge, et see tee ei ole konsolideerumise, vaid konfrontatsiooni tee. Meie ühine kohus on sündmuste sellist ebaloomulikku kulgu tõkestada.

Dotsent A. Vaimel koosolekut juhatamas.

ASUTAMISKOOSOLEK

TALLINNA POLÜTEHNILISE INSTITUUDI RAHVARINDEÜHENDUSE ÜLDKOOSOLEKU RESOLUTSIOON

1. Koosolekust osavõtjad, TPI kollektiivi liikmed, kiidavad täielikult heaks kõik Eesti NSV Ülemnõukogu erakorralisel istungjärgul 16. novembril k. a. vastu võetud dokumendid. Me näeme nendes aktides Eesti elanikkonna suure enamuse tahteväljendust, mis on suunatud NSV Liidu ja Eesti NSV demokraatliku arengu kindlustamisele.

2. Avaldame toetust Eesti NSV juhtkonnale ning eelkõige Vaino Väljasele, Arnold Rüütlile ja Indrek Toomele nende tegevuses Eesti elanike õiguste kaitsel. Esmakordselt viimase poole sajandi jooksul on Eestimaal tekkinud olukord, mil rahvas võib oma juhtidele loota.

3. Üldkoosolek mõistab üksmeelselt hukka ajalehes «Pravda» avaldatud äärmiselt tendentslikud ja tegelikkust moonutavad V. Koltakovi ja G. Naani kirjutised. Näeme nendes artiklites ühemõttelist katset nurjata Eesti NSV paljurahvuselise elanikkonna konsolideerumisprotsessi, millele ENSV Ülemnõukogu 16. novembri istungjärk lõi reaalse aluse.

4. Pöördume Eesti NSV juhtkonna poole tungiva nõudmisega astuda samme tagamaks Eestimaa olukorra objektiivset valgustamist üleliidulistes infokanalites. Ühtlasi peame vajalikuks sel eesmärgil aktiivsemalt ära kasutada Eesti enda võimalusi (infobülletäänide levitamine väljaspool Eesti NSV piire, infokeskuse loomine Moskvasse ENSV Ministrite Nõukogu alalise Esinduse juurde jne.).

Koosoleku juhataja
A. VAIMEL
Rahvarindeühenduse eestseisuse liige
J. KARU

Poole aastaga on RR leidnud kindla koha Eestimaal ja ka instituudis. Fotod M. JALAST

TPI RAHVARINDEÜHENDUSE PÕHIKIRI

1. **TPI Rahvarindeühenduse moodustavad Tallinna Polütehnilises Instituudis tegutsevad Rahvarinde tugirühmad.**
2. **TPI RRÜ on osa Eestimaa Rahvarindest, tema tegevuse põhimõtted ja eesmärgid on määratud ERR Harta ja üldprogrammiga, samuti käesoleva põhikirja ja TPI RRÜ programmiga.**
3. **TPI RRÜ taotleb TPI panuse suurendamist Eesti majanduse ja kultuuri arengusse, suuremat avalikkust ja demokraatia põhimõtete täielikumat järgimist TPI õppe- ja teadustöö juhtimises ning instituudi elukorralduse kõigis valdkondades, kõrgkooli autonoomia elluviimist, üliõpilaste omavalitsuse arendamist, tehnilise kõrghariduse prestiiži tõstmist.**
4. **TPI RRÜ alglüliks on tugirühm, mis moodustatakse valdavalt instituudi kollektiivi liikmetest nende isiklikul algatusel.**
5. **Tugirühma kuuluvuse TPI RRÜ-sse otsustab tugirühm ise.**
6. **TPI RRÜ kõrgeim organ on üldkoosolek, mis võtab vastu RRÜ programmi ja põhikirja, valib RRÜ eestseisuse, arutab volikogu või eestseisuse ettepanekul tähtsamaid küsimusi ning võtab neis vastu otsuseid.**
7. **TPI RRÜ üldkoosolek tuleb kokku volikogu või eestseisuse initsiatiivil vastavalt vajadusele, kuid vähemalt üks kord poolaastas.**
8. **TPI RRÜ üldkoosolekute vahelisel ajal juhivad RRÜ tegevust volikogu (tugirühmade volinike koosolek) ja eestseisus.**
9. **TPI RRÜ volikogu:**
   - **9.1. arutab TPI RRÜ üldkoosoleku otsuste täitmist, samuti muid RRÜ põhikirjast ja programmist lähtuvaid küsimusi,**
   - **9.2. moodustab toimkondi üksikprobleemide lahendamiseks,**
   - **9.3. kuulab ära eestseisuse ja toimkondade aruanded,**
   - **9.4. langetab kõigis arutatud küsimustes omapoolseid otsuseid.**
10. **TPI RRÜ volikogu tuleb kokku eestseisuse või tugirühmade algatusel vähemalt üks kord kvartalis, volikogu otsused võetakse vastu lahtisel hääletusel vähemalt $^2/_3$ volikogu liikmete «poolt»-häältega.**
11. **TPI RRÜ eestseisus valitakse TPI RRÜ üldkoosolekul salajasel hääletusel 7 liikmelisena tähtajaga üheks aastaks.**
12. **TPI RRÜ eestseisus:**
    - **12.1. korraldab tugirühmade koostööd,**
    - **12.2. arendab põhikirjaliste ja programmiliste ülesannete täitmiseks koostööd teiste kõrgkoolide ja muude RR formeeringutega, samuti riiklike ja ühiskondlike organisatsioonidega TPI-s ja väljaspool instituuti,**
    - **12.3. arutab TPI RRÜ üldkoosoleku ja RRÜ volikogu otsuste täitmist ning muid küsimusi, võtab arutatud küsimustes vastu otsuseid,**
    - **12.4. vahendab tugirühmadele RR tegevusse puutuvat infot,**
    - **12.5. esindab RRÜ-d.**
13. **TPI RRÜ eestseisuse liikmeil on võrdsed õigused, eestseisuse liikmed täidavad eesistuja kohuseid kordamööda.**
14. **TPI RRÜ-l on oma sümboolika.**
15. **Tugirühmade arvestus toimub RRÜ eestseisuses.**
16. **TPI RRÜ nimel läbiviidavad aktsioonid toimuvad RRÜ volikogu või eestseisuse sanktsioneerimisel.**
17. **TPI RRÜ tegevuse lõpetamise otsustab TPI RRÜ üldkoosolek.**

TPI RAHVARINDEÜHENDUSE PROGRAMM

TPI Rahvarindeühenduse tegevuse aluseks on Eestimaa Rahvarinde üldprogramm ja TPI RRÜ põhikiri.
TPI RRÜ põhieesmärgid on järgmised:

1. Muuta TPI autonoomseks tehnikaülikooliks (Tallinna Tehnikaülikool) —
   - — mille lõpetajad on kindlate eetiliste tõekspidamistega tehnikaharitlased, kes tunnetavad oma kohustusi ja vastutust Eesti maa ja rahva ees ja mõistavad, et looduskeskkonda hävitav tööstus- ja majanduspoliitika on kuritegu nii lähiümbruse kui kogu inimkonna vastu;
   - — mis oma õppetöö tasemelt oleks võrdväärne Euroopa tehnikaülikoolidega;
   - — mille akadeemiline koosseis ja üliõpilased võtavad osa teiste maade kõrgkoolide ühistegevusest.
2. Taastada ja kujundada tehnikaülikooli akadeemiline õhkkond, üliõpilaskonna vaimsus ja traditsioonid ning vilistlaste, üliõpilaste ja õppejõudude ühistegevus.
3. Tagada TPI demokraatlik juhtimine nii, et kõik töötajad ja õppijad tunnetaksid, et nad kuuluvad ühiste huvidega ja arenevasse kollektiivi, kus töötingimused vastavad töö nõuetel ja kus kehtivad sotsiaalse õigluse põhimõtted.
4. Ühiskondlikus korras ja TPI vahenditega kaasa aidata üleeestilisele tehnikaalasele haridustegevusele, eestikeelse tehnikakirjanduse väljaandmisele ja oskussõnavara arendamisele.

1. ÜLDISED ÜLESANDED

1.1. Tutvustada ja propageerida Rahvarinde ideid üliõpilastele ja TPI külalistele. Luua sidemed Rahvarindele analoogiliste liikumisega teistes kõrgkoolides meil ja mujal.
1.2. Kaasa aidata TPI töötajate poliit- ja majandusharidustöö uuendamisele, Eesti ajalugu, õigusküsimusi ja IME-t käsitlevate loengute korraldamisele. Tutvustada neid küsimusi õpperühmades plaanilises õppetöös ja eraldi loengutega.
1.3. Koos TPI Muinsuskaitse klubiga selgitada välja repressseeritud TPI töötajad ja üliõpilased, jäädvustada nende mälestus, avalikustada repressioonidele aktiivselt kaasa aidanute nimed.
1.4. Aktiviseerida TPI ja Eesti tehnikahariduse ajaloo uurimine, koondades tähelepanu nendele aastatele, mille osas TPI ajaloo juubeliväljaanne on puudulik.
1.5. Tööle rakendada toimkonnad osavõtuks TPI põhikirja, TPI Nõukogu valimise korra ja Nõukogu põhimääruse väljatöötamisest.
1.6. Välja selgitada, kui paljude õppejõudude ja teadusosakonna töötajate ametinimetus ja tegelik töö on bürokraatlikel vm. põhjustel mittevastavuses ning teha TPI juhtkonnale sellest tulenevad ettepanekud.

2. ÕPPETÖÖ

2.1. Taotleda ekspertuuringut, kui palju insenere Eestis paiknev tööstus tegelikult vajab ja kaasa aidata selle läbiviimisel.
2.2. Lõpetada üliõpilaste ühiskondlik-poliitiline praktika ja asendada see iseseisva uuringuga ökoloogia, kõrgtehnoloogia vm. vallas üliõpilase poolt valitud ja erialakateedriga kooskõlastatud teemal.
2.3. Avalikustada õppekoormuse jaotus teaduskondade ja kateedrite vahel, kaotada ühiskonnaainete õppejõudude eelisseisund õppekoormuse määramisel.
2.4. Alustada ettevalmistusi vastuvõtu planeerimise ja lõpetajate suunamise õiguse ületoomiseks keskasutustelt TPI teaduskondadele.

3. TEADUSTÖÖ

3.1. Järgida Eesti huvide prioriteeti uuringute planeerimisel ja lepingupartnerite valimisel, rakendada teadustöö IME teenistusse.
3.2. Koos Eesti Inseneride Liiduga algatada rakendusteadusliku ja tehnilise ajakirja(-de) väljaandmine kõigi huvitatud asutuste ja organisatsioonide osavõtul.
3.3. Välja selgitada TPI teadustöö korraldamise ja ressursside jaotamisega rahulolematuse konkreetsed põhjused ja teha TPI juhtkonnale sellest tulenevad ettepanekud.

4. SOTSIAALNE ARENG, MAJANDAMINE JA OLME

4.1. Kaasa töötada sotsiaalse arengu fondi planeerimisel ja igaaastasel jaotamisel. Selleks esitada TPI Nõukogule ja a/ü komiteele RRÜ volikogu poolt heakskiidetud jaotuspõhimõtted, nõuda nendest kinnipidamist ja avalikustada tulemused.
4.2. TPI haldusaparaadi ja a/ü tööülesannetesse kuuluvate küsimuste lahendamisest võtavad TPI RRÜ tugirühmad osa oma äranägemisel ja algatusel.

* * *

Põhikiri ja programm on vastu võetud TPI RRÜ üldkoosolekul 23. nov. 1988.

* * *

Programmi täitmise kohta annab RRÜ eestseisus aru RRÜ üldkoosolekule, kus programm kuulub läbivaatamisele vähemalt üks kord aastas.

TPI RRÜ asutamiskoosolekul 23. novembril 1988. a. salajasel hääletamisel valitud TPI RRÜ eestseisus:

1. LAURI EINER — automaatika kateedri dotsent, tel 532-435;
2. ANNE-MALLE HALLIK — Teadusliku Raamatukogu sektorijuhataja, tel. 446-716;
3. JAAN KARU — sanitaartehnika kateedri dotsendi kt., tel. 536-252;
4. VALDEK KULBACH — ehituskonstruktsioonide kateedri juhataja, tel. 537-076;
5. HENN SARV — arvutuskeskuse vaneminsener-programmeerija, tel. 536-246;
6. KALEV SEPP — LA-71 üliõpilane, A_2-303, Akadeemia tee 7, tuba 338;
7. ANTS SILD — energiasüsteemide küberneetika labori nooremteadur, tel. 493-497.

ÕNNITLEME

JAROSLAV DUDKIN 70

9. detsembril tähistab TPI kehalise kasvatuse kateedri dotsent, kauaaegne TPI korvpallimeeskonna treener Jaroslav DUDKIN oma 70. a. juubelit.

Senise elutöö, nüüd juba 38 aastat, on juubilar pühendanud TPI kehalise kasvatuse ja spordi arendamisele. Olles pikka aega TPI kehalise kasvatuse kateedri juhataja (aastatel 1969—1982) leidis tänane juubilar alati aega juhendada TPI ja vabariigi paremaid korvpallureid, olla kohtumõistjaks paljudel korvpalli tippturniiridel ja lüüa ise aktiivselt kaasa «Kapa» meeskonna treeningutel.

Soovime juubilar Jaroslav Dudkinile palju õnne ja tugevat tervist veel paljudeks aastateks.

TPI kehalise kasvatuse kateeder
TPI spordiklubi

TULP

VANA LÕPPES, UUS ALGAS.

Kuigi pidev malevatöö käib aastaringi ja raske on öelda, kus on vana lõpp ja uue algus, võib siiski mingiks vaheetapiks pidada selle aasta **26. oktoobrit,** kui toimus EÜE 25. töösuve pidulik lõpetamine. Sellel päeval autasustati parimaid rühmi ja teenekamaid malevlasi. Ja kindlasti ma ei eksi öeldes, et paljud panid kindla plaani paika järgminegi aasta ennast siduda malevaga. Arvatavasti on ka neid, kes juba mõtlevad, kus ise rühma teha.

Praegusel ajal, kui paljudes eluvaldkondades toimuvad ümberkorraldused, pole loomulikult ka EÜE elu seisma jäänud. Ka siin toob järgmine suvi mitmeid muudatusi. Loomulikult liigub süsteem paremuse poole, nii on muudetud lepinguid, komplekteerimise süsteem on lihtsam jne. Pikemalt neist kunagi hiljem, kuid selge on, et EÜE laev liigub jõudsalt, mida oli ka juba sellel suvel märgata.

Järgmise, EÜE 26. töösuveni on veel aega, kuid et tudeng saaks ka talvel ennast tunda malevlasena, meenutada suve jne., **toimub 6. dets., s. o. teisipäeval algusega kell 19.00 Glehni lossis MALEVAPIDU,** mille korraldajaks on Lõuna-Eesti regioon. Külalistele on kindlustatud võimalus vaadata **EÜE festivali programmi, vestelda EÜE Keskstaabiga.** Avatud on **baar,** tantsida saab **disko-** kui ka **malevapuntide** saatel jne., jne.

Lõuna-regioon kutsub kõiki malevlasi, kuid ka neid, kes alles soovivad ennast EÜE-ga siduda.

ANDRES JOOSEP

TOOTMISPRAKTIKAST

«Tallinna Polütehnik» avaldas 28. oktoobril 1988. a. TPI Rahvarinde Ühenduse programmi projekti. Projektis on toodud ka üliõpilaste **tootmispraktika täiustamise mõte.**

On rõõmustav lugeda, et kõrgharidusega kvalifitseeritud tööjõu praktilisele taastootmisele pööratakse asjalikku tähelepanu ka Rahvarinde ettepanekutes. TPI ÕMV tootmispraktika osakond on solidaarne projektis «Õppetöö alal» § 2.7. toodud seisukohaga «Aidata kaasa tootmispraktika korraldamisel kodumaa kõrgtehnoloogiaga ettevõtetes ning välismaal; soodustada üliõpilaste välisvahetust».

Tootmispraktika osakond esitas oma seisukoha (arvamuse) profileerivate kateedrite juhatajatele ja teaduskondade dekaanidele oma kirjas juba 18. augustil 1988. a. Refereerin seda kirja laiemale lugejaskonnale.

Praegu ei ole nõukogude riigi sisepoliitikas midagi tähtsamat kui kaitsta ja kindlustada uutmiskurssi. **Riigisotsialism peab asenduma sotsialistliku tsiviilühiskonnaga.** Sotsialismiürituse edendamiseks on vaja rohkem kompetentseid inimesi.

Kõrgkooli peaks tulema rohkem kombinatoorse mõtlemisviisiga abituriente, eriti insenertehnilisse kõrgkooli. Siis on loota ka rohkem erudeeritud insenere ja ökonomiste.

Sotsialistlikku tsiviilühiskonda ei ole võimalik riigisotsialismi meetoditega ellu viia. Kahjuks ei vii ainult kombinatoorne mõtlemine sihile. Siia peab lisanduma ka huvi, algatusvõime ja distsipliin. Võttes kõik need omadused kokku võime saada õige inseneri või ökonomisti tüübi.

See on kaadri järelkasvu, eelkõige juhtiva kaadri, küsimus. Tema teed ei tohi tähistada edutamised horisontaalses liinis (ametkonnast ametkonda, ettevõttest ettevõttesse, linnast linna, rajoonist rajooni, vabariigist vabariiki jne.). Üldse on halb inimeste ränne töö otsimisel (andmisel). See lõhub kodukoha juured. Püsivate kodujuurteta inimene on rahvusele ja rahvamajandusele kadunud inimene. Pea armsaks seda kuuske, mille juurtele on rajatud Sinu majake! Me ei vaja juhi kohtadele õpipoisse, vaid juhtimismeistreid, kes on saanud töökarastuse samas kollektiivis, kes tulevad kaadri reservist. Uutmine tähendab eelkõige üleminekut andekatele ja virkadele juhtidele, kellel on olemas ka kaugema perspektiivi tunne rahvuse ja rahvamajanduse seisukohalt.

Minnes tööle, diplom taskus, nõutakse ainult üht — näita, kuidas tööd tehakse. Mistahes praktika on eelkõige töö õppimine. Praktika ei ole jalutamine tutvumise eesmärgil mööda tehaseid, vabrikuid ja tsehhe. Kõik praktikavormid on ülitõsine osa kõrgkooli õppeprogrammis.

Seoses kõrgkooli reformiga ja majandusmehhanismi muutmisega (üleminek isemajandamisele ja enesefinantseerimisele) tuleb kasutada võimalikult palju praktikabaase Eesti NSV-s; väljastpoolt Tallinnat pärinevad üliõpilased suunata võimalusel praktikale kodukohtadesse, et säiliksid ja süveneksid sidemed vanemate elukohtadega, et lapsed ei oleks kodunt niivõrd lahutatud, vaid pöörduksid sinna tagasi. **Sama metoodikat soovitan kasutada teistest liiduvabariikidest pärinevate üliõpilaste praktikale suunamisel (ka tööle suunamisel).** See vähendab suveperioodil ka koormust kõrgkoolide ühiselamutes.

Ei pea õigeks praktikantide massilist praktikale suunamist teiste liiduvabariikide ettevõtetesse. Otstarbekas oleks suunata praktikante teiste liiduvabariikide ettevõtetesse valikuliselt (ainult edukamaid üliõpilasi) ja seda juhul, kui Eesti NSV-s puuduvad vajalikul tasemel ettevõtted. Praktika väljaspool Eestimaad peab andma edukale üliõpilasele erilise panuse ja edaspidi Eestimaa rahvamajandusele teaduslik-tehnilise ning ökonoomilise efekti. See on kehtiv nii NSVL liiduvabariikides kui ka välisriikides paiknevates praktikabaasides käijate kohta.

Tulevaste noorte spetsialistide teaduslik-tehnilise ja majandusliku silmaringi avardamiseks pean võimalikuks **korraldada kogu õpperühmale** (praktika esimesel või ka viimasel nädalal) **ühine tutvumispraktika mõnes NSV Liidu eriti eesrindlikus ettevõttes.** Head eeskuju on sellise tutvumispraktika osas juba näidanud puidutöötlemise, infotöötluse ja mõned teised kateedrid.

Diplomieelset praktikat peame aga, võimalusel, vajalikuks korraldada **tulevasel töökohal.**

Energeetikateaduskonna seisukohta (avaldatud samas «Tallinna Polütehniku» numbris), et «Kõrgkooli lõpetamisel anda üliõpilasele õigust vabalt valida oma töökohta,» pean ainult osaliselt realiseeritavaks, kuid mitte reegliks.

Programmi projektis § 2.5. kirjutatakse halvustavalt ÜPP kohta: «Lõpetada end kompromiteerinud ÜPP». Esiteks on märksõna «kompromiteerima» valesti tõlgendatud (vt. «Võõrsõnade leksikon» lk. 339; «ÕS» lk. 290; «ENE» lk. 95). Mistahes praktika ei saa end kunagi kompromiteerida. Küll võivad aga olla kompromiteeritud isikud, kes praktikal osalevad.

Tootmispraktika ja diplomieelse praktika programmides on eraldi lõik «Ühiskondlik-poliitiline praktika». Võib-olla projekti autoritele ei meeldi sellise praktika nimi. Kuid see on hoopis teine küsimus.

Küsimus ei ole selle praktika nimes, vaid sisus. Seda liiki vilumusi peame sotsiaalselt vajalikuks igale noorele spetsialistile, kus neid siis omandada kui mitte konkreetses töös, praktikabaasis? Teist liiki ÜPP-d minu teada TPI-s ei olegi enam olemas, kui üldse on olnudki (oli vaid formaalne).

Praktikantide ÜPP on konkreetne ühiskondlik töö praktikabaasides, diferentseerituna kursuste lõikes. Ühiskondlik tö öon ju olnud, on ja jääb töö on ju olnud, on ja jääb mistahes ühiskonnas. Ka töö rahvarindes on ju ühiskondlik töö. Miks siis mitte õppida seda, ühiskondlikku tööd juba praktikandina. Asudes tööle puutume ju kõik kokku sotsiaalsete probleemidega. Kuidas neid siis lahendada, kui juba üliõpilaspõlves me ei puutu kokku nendega?

Selline praktika peab jääma. Kui nimi ei meeldi, nimetage ta siis näiteks «sotsiaalpraktikaks», lühidalt «SP», või anname talle mõne teise nime. Teeme ka täiendusi ja ettepanekuid praktika mitmekesistamiseks, loobumine ei ole aga mõistlik.

Hoopis vastupidi. Selline praktika arendab inimese sotsiaalset aktiivsust (sellest meil ongi puudus), valib välja tulevasteks juhtideks sobivaid üliõpilasi ja on kasulik intellekti arengule.

Teine küsimus on see, kuidas nad seda teevad, millisele hindele üliõpilased praktika sooritavad: kas rahuldav, hea, väga hea või jätavad hoopis tegemata. ÜPP programmi täitmata jätmisel ei ole ju kellelgi instituut lõpetamata jäänud. Küsimus on konkreetses inimeses ja tema juhendajates. Kas veab koorma lõpuni või ei vea? Kes veavad, on sotsiaalselt tublimad ja nendest kasvab juhtide reserv. Kes ei vea koormat lõpuni, jäävad reainsenerideks, -ökonomistideks või uue kava kohaselt hoopis tehnikuteks. Ei tohi unustada, et inimeste toiminguid tootmisprotsessis määravad sotsiaalsed ja majanduslikud suhted,

ASKO TOOMSOO,
tootmispraktika osakonna juhataja

* *Kindlasti on lehelugejate hulgas palju neid, kes juhendajatena või juhendatavatena peavad osalema tootmispraktikatel, mille praegune korraldus pole kindlasti parim lahendus. Mida oleks võimalik teha kohustusliku praktika kasulikumaks ja inimsõbralikumaks muutmiseks? Avaldage oma arvamust eelnevas artiklis tehtud ettepanekute kohta.*

«TP» toimetus
A III 204

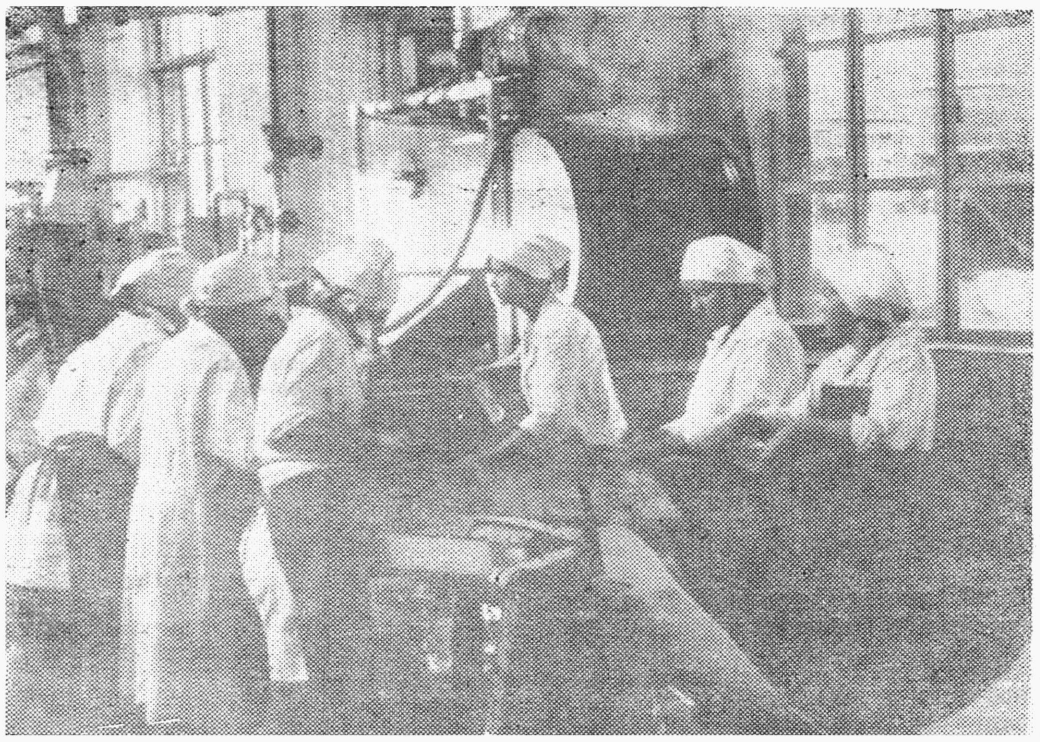

Konserveerimise tehnoloogia eriala II kursuse üliõpilased sorteerivad herneid, olles praktikal Moldaaviamaal Tiraspoli konservitehases.

TRÜ

Ülikooli ajaleht tähistas eelmisel reedel oma 40. sünnipäeva. Täiesti paras iga vaatamaks tagasi möödunule ja nägemaks omi jälgi läbikäidud teel. Kõik ajaloo käänakud on tulnud kaasa teha koos ülikooliga ka tema ajalehel.

Juubelikonverentsil rääkis legendaarne professor Juhan Peegel «TRÜ» algusaastatest. Oma pikas, kuid sisutus sõnavõtus (tsiteerides J. P.-d) mõtiskles ta TRÜ lehe käekäigu üle, pikkides vahele huvitavaid seiku ülikoolielu kajastamisest. Näiteks originaalne kahvlitega kahevõitlus tollaste tudengite Ain Kaalepi ja Eno Raua vahel, mis stagnaaja tõttu omandas erilise värvingu ning sai lehes tugeva kriitika osaliseks.

Ajalootudeng Kalev Vilgats illustreeris näidetega ajaloo murdekohtade kajastumist ülikooli lehes.

Suures infouputuses, fakte taga ajades ja tõde otsides, ei tohi siiski unustada, et kõige tähtsam on ikkagi i n i m e n e. Siiras kultuurikaitsja Peeter Olesk oma ettekandes «Inimesest kirjutamise kunst» valutaski südant liigselt vähese tähelepanu pärast kaasinimestele. «Me ei pea saama eurooplasteks, vaid inimlikeks inimesteks,» jäi kõlama P. Oleski sõnavõtu lõpus aula lühtrite all.

Juubel lõppes suurejoonelise sõbraliku koosviibimisega peahoone kohvikus «Sophokles» vanade heade aegade vaimus. Meeldejäävamad sõnad õnnitluskõnedest olid orientalist Linnart Mällilt:

Pean lugu eestlastest, kes julgesid jääda eestlasteks Eestimaal ,mitte ei põgenenud välismaale või punase lipu alla.

Oma õnnitluskõnes pidime tunnistma nagu teisedki kõrgkoolilehed «TRÜ» ülekaalukat paremust teiste ees. Kogu juubeliüritus pani meid tahtmatult võrdlema ennast ja «TRÜ»-d. TRÜ ajalehe võimas materiaalne, füüsiline ja vaimne baas on erakordselt suur ning võimaldab tõesti välja anda kõrgetasemelist ajalehte.

Professor J. Peegel peab hädavajalikuks vabariikliku üliõpilaslehe loomist toimetuse asukohaga just nimelt Tartus...

TRÜ ajalehe kauaaegne toimetaja Varje Sootak ja tema parem käsi Indrek Ude õnnitlussõnu ja tänu vastu võtmas.
Fotod Olavi Paidelt.

Matkahuviline!

LÄKI TALVEVAHEAJAL SUUSAMATKALE!

Kui huvitab, tule kokkusaamisele

7. dets kell 18.00 A-VI-002

Seal kuuled, kes, kuhu ja millal suusamatkale läheb. Räägime ka TPI matkaklubi tegevusest ja plaanidest. Matkaslaidid.

TULE!

TPI matkaklubi

«TALLINNA POLÜTEHNIK»
«ТАЛЛИНСКИЙ ПОЛИТЕХНИК»

Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk t. 40/42. Орган парткома, ректората, комитета комсомола и профкома Таллинского ордена Трудового Красного Знамени политехнического института. «Таллинский политехник». Типография «Юхисэлу», Пикк, 40/42. Toimetuse aadress: 200108, Tallinn, Ehitajate tee 5, TPI, 3. hoone, tuba 204. Tel. 537-261. Адрес редакции: 200108, Таллин, Эхитаяте тее, 5, ТПИ, 3 корпус, комната 204, тел 537-261.

Tellimus nr. 2959
MB-08959

Vastutav toimetaja
R. MIKENBERG